

Cisternen:

Fra vandbeholder til fangehul

Det var i en stor cisterne som denne, at profeten Jeremias var tæt ved at omkomme. © Vladimir Naykhin og IAA.

Af lektor Carsten Vang, Menighedsfakultetet

For få måneder siden blev en anelig cisterne (vandreservoir) fundet ved en tilfældighed i Jerusalem. Denne store cisterne, som kan dateres til kongetiden, bidrager til at kaste lys ind på en grufuld episode i profeten Jeremias' liv.

Gennem de senere år har arkæologer ikke blot arbejdet på jorden i det gamle Jerusalem og skrællet lag for lag væk. Et hold har i bogstavelig forstand også gravet under jorden.

De har dels afdækket den brede gade, som på Jesu tid løb fra Siloa Dam i syd op gennem Ostemagerdalen mod nord og langs med Tempelpladsen. Dels har de under denne gade udgravet en stor kloak, der ledte regnvand og affaldsvand væk fra Jerusalem.

Begge udgravninger er foregået flere meter under den nuværende jordoverflade. Det er nu muligt at gå på gaden fra Jesu tid fra Siloa Dam op til området neden for den såkaldte "Robinsons Bue" ved det sydvestlige hjørne af Tempelpladsen.

For nylig fandt man ved et tilfælde et kæmpestort vandreservoir – en cisterne – neden under denne kloak.

EN STOR CISTERNE

Under arbejdet med at udgrave kloakken under hovedgaden opdagede en af arbejderne en løs sten i bunden. Han undrede sig og tog stenen op, og et stort hul viste sig nedenunder. Han lyste ned i hullet, og et stort rum kunne anes, uden at siderne umiddelbart kunne ses. Han havde uforvarende opdaget en stor, udhugget vandbeholder. Fundstedet er neden for "Robinsons Bue".

Cisternen viste sig at være usædvanlig stor. Man har regnet ud, at den var i stand til at rumme 250 m³ vand, svarende til 250.000 liter. Sagt på anden måde: 25.000 gange kunne en kvinde sænke en vandkrukke på 10 liter ned i cisternen og trække vand op.

MERE END 2500 ÅR GAMMEL

Både denne cisterne og et par andre cisterner i nabolaget er tætnet med puds, der har samme konsistens og samme lysegule farve som i den store cisterne i byen Bet Shemesh, som med sikkerhed kan dateres til kongetiden (1000-587 f.Kr.). Der er derfor god grund til at antage, at den store cisterne i Jerusalem må stamme fra samme periode.

Tilmed har de folk, som pudsede cisternens vægge op for at tætne den, efterladt håndaftryk i pudsekalken, ligesom man tilsvarende kan se håndaftryk i cisternerne i byerne Bet Shemesh, Be'ersheba og Arad.

Opdagelsen af denne store cisterne følger et vigtigt kapitel til forståelsen af Jerusalems vandforsyning på gammeltestamentlig tid. Byen havde andre adgange til vand end blot Gihonkilden på østsiden af Davidsbyen. Der var også store offentlige cisterner, hvor vinterens regnvand blev opsamlet, og hvor byens beboere kunne hente vand gennem de tørre sommermåner.

Da Jerusalems indbyggerantal voksede dramatisk i løbet af det 7. århundrede, og nye kvarterer skød op på den vestlige høj (nordvest for Davidsbyen), har man også udhugget store cisterner i klippegrunden. Cisternerne var ikke mindst vigtige i de perioder, hvor byen blev udsat for langvarig belejring.

OM KONSTRUKTIONEN AF EN CISTERNE

Cisterner blev hugget ud i den bløde kalkstensklippe. Det var et tungt og besværligt arbejde. Fra ca. 1500 f.Kr. fandt kana'anæerne på at fore de udhuggede cisterner med lag af kalk, for at de bedre kunne holde på det opsamlede regnvand. Derfor siger Moses til Israels folk, at det land, som de var på vej til, er et godt land, som har "udhuggede cisterner, du ikke selv har hugget ud" (5 Mos 6,11).

En cisterne skulle hele tiden pudses op igen, for at der ikke skulle opstå revner, så vandet sivede bort. En cisterne med revner var på alle måder en dårlig cisterne, der ikke kunne hold vand (Jer 2,13). Cisternens ejer var forpligtet til at

lægge en sten over hullet til cisternen, så at hverken dyr eller mennesker faldt i den ved et uheld (2 Mos 21,33-34). I den danske oversættelse står der "brønd"; det er imidlertid samme ord som "cisterne". Regnvandet, som blev ledt hen til cisternens åbning, førte ofte urenheder og jord med sig. Med tiden ville cisternens bund blive dækket af slam, og derfor måtte den renses med års mellemrum.

Man regnede det for et privilegium at have egen cisterne under huset (2 Kong 18,31; DO: "brønd"). Andre cisterner var offentlige for hele byens befolkning som f.eks. cisternen ved byporten i Betlehem (2 Sam 23,15-17) eller som den nyfundne cisterne i Jerusalem.

FANGEHULLET

En cisterne kunne bruges til andet end vandreservoir. En tom cisterne var aldeles fortrinlig som fængsel. Fangen kunne aldrig slippe ud ved egen kraft, og vagt var ikke nødvendig. Det var nok at skyde dækstenen hen over hullet. Josef blev kastet i en cisterne på marken (1 Mos

37,23-24). Når GT taler om "fangehullet", står der ordret "cisternehuset" (2 Mos 12,29; Jer 37,16).

JEREMIAS I CISTERNE

Da Jerusalem havde været belejret af babylonerne gennem mange måneder (i 588-87 f.Kr.), blev magthaverne i byen så trætte af Jeremias' forkyndelse, at de ville skaffe ham af vejen. De vovede ikke at slå ham ihjel, men kastede ham ned i en stor cisterne. Der var ikke vand i cisternen, men meget dynd, og Jeremias sank ned i dyndet (Jer 38,1-6). Når der ikke længere var vand i cisternen, kunne det tyde på, at Jerusalems belejring allerede havde varet længe.

Her kunne profeten langsomt gå til grunde, ingen kunne høre ham, når han skreg om hjælp, det var helt mørkt, og der blev ikke firet vand eller mad ned til ham. Han ville dø med tiden.

Men en fremmedarbejder ved navn Ebed-Melek fra Nubien (landet syd for Egypten), der var ansat ved hoffet, hørte, hvad der var sket med profeten. →

"Robinsons Bue" kaldes denne udvækst på muren, hvor der på Jesu tid gik en bred trappe fra Tempelpladsen ned til hovedstrøget fra Siloa Dam til Damaskusporten. Neden for dette sted, dybt nede i jorden, er det store vandreservoir fra kongetiden blevet fundet. © bibleplaces.com.

Tomme cisterner blev i kongetiden ofte brugt som et flugtsikkert fængsel. Cisternen er i GT også et billede på den dybeste nød og det tætteste mørke, man kan komme i, f.eks. Sl 40,3. © Vladimir Naykhin og IAA.

Resolut tog han affære og fandt nogle slidte klude, som han bandt sammen til et reb, og med hjælp fra 30 personer fik han trukket Jeremias op af cisternen (Jer 38,7-13). Cisternen må have været ganske stor.

Jeremias var tæt på at omkomme i bunden af en cisterne, og kun en udlændings indsats gjorde, at han bogstaveligt talt blev trukket op fra dødens dynd (sml. Sl 40,3).

DEN NYOPDAGEDE CISTERNE

Intet tyder foreløbig på, at den store cisterne, som netop er blevet fundet, skulle være den "Malkijas cisterne i vagtgården", som Jeremias blev kastet i (Jer 38,6). Der er ikke noget, som kan forbinde cisternen med en større offentlig bygning ovenover, sådan som vi måtte forvente ud fra beskrivelsen i Jer 38.

Den nyfundne cisterne kan imidlertid kaste et stærkt lys ind over beretningen i Jer 38 og være med til at anskueliggøre nogle dramatiske timer i Jeremias' liv. Det var absolut ingen spøg at blive smidt ned i en bælgmørk cisterne og synke ned i dyndet. ■

BOGANMELDELSE

Mark Wilson

A Guide to the Jewish and Christian Sites of Asia Minor

Istanbul: Yayinlari 2010. 397 sider. Pris: 30 €

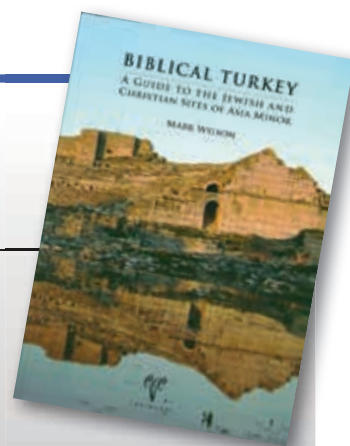
Næst efter Israel er Tyrkiet det land, som bliver hyppigst omtalt i Ny Testamente. Store dele af Paulus' rejsevirkosomhed forgik i Lilleasien, to af evangelierne er formentlig skrevet i storbyerne Efesos og Antiokia, og de fleste breve i NT er rettet til menigheder i Lilleasien.

Denne bog er ikke mindre end en virkelig fremragende guide til alle de bibelske steder i Lilleasien. Ordet "alle" skal tages helt bogstavelig. Den dækker alle steder og områder, som er omtalt både i Gammel Testamente, i GTs apokryfer, i NT og hos de tidlige kirkefædre frem til 325 e.Kr. Steder vil sige byer, regioner, lande, bjerge, floder. Selv "Edens Have" finder omtale, og de forskellige bud på Ararats Bjerg gennemgås!

Til hvert lokalitet gennemgår bogen kort de bibelske informationer, den antikke historie og de arkæologiske fund. De antikke forfatteres beskrivelse inddrages hele tiden som baggrund. Mange sidebokse afbryder gennemgangen: Under rubrikken *Ancient Voice* bringes udførlige citater fra de antikke forfattere, f.eks. Josefus eller kirkefaderen Polykarp, mens rubrikken *Sidetrip* beskriver andre interessante lokaliteter i nærheden af det bibelske sted. Gode oversigtskort over de store byer og fremragende billeder hjælper forståelsen.

Dette er en uundværlig bog – både for den rejsende og for lænestolsturisten. Den anbefales på det varmeste.

Carsten Vang

KREATIVITET TIL TIDEN

Freehand

Freehand.dk | idé | markedsføring | illustration | design | web

AXELS RADIO OG TV

SALG/SERVICE: RADIO · TV · VIDEO
MARINEELEKTRONIK · TYVERIALARM M.M.

Nørresundby. Tlf. 98 17 31 67.